

बार्हस्पत्यो भरद्वाजः। अग्निः। त्रिष्टुप्, ७ द्विपदा विराट्

पुरो वो मन्द्रं दिव्यं सुवृक्तिं प्रयति यज्ञे अग्निमध्वरे दधिध्वम्।

पुर उक्थेभिः स हि नो विभावा स्वध्वरा करति जातवेदाः ॥ ६.०१०.०१

प्रवति- प्रवणे। अध्वरे- ध्वररहितकर्मणि। यज्ञे-दाने देवपूजायां सङ्गतिकरणे। वः- युष्माकम्।

पुरः- पुरतः प्रत्यक्षे। मन्द्रम्- आनन्दकरम्। दिव्यम्। सुवृक्तिम्- सुष्ठु दोषवर्जितम्। अग्निम्।

दधिध्वम्- धारयत। पुरः- पुरतः। उक्थेभिः- मन्त्रैः। सः- असौ। हि- खलु। नः- अस्माकम्।

विभावा- प्रकाशवान्। जातवेदाः- जातप्रज्ञः। स्वध्वराः- शोभनयज्ञान्। करति- करोति ॥१॥

तमु द्युमः पुर्वणीक होतरग्रे अग्निभिर्मनुष इधानः।

स्तोमं यमस्मै ममतेव शूषं घृतं न शुचिं मतयः पवन्ते ॥ ६.०१०.०२

द्युमः- दीप्तिमन्। पुर्वणीक- प्रभूतज्वाल। होतः- देवाहातः। अग्ने। अग्निभिः- त्वत्प्रणालीभिः।

इधानः- उद्दीपितः सन्। तम्। मनुषः- मनुष्यस्य। स्तोमम्- मन्त्रं शृणु। यम्- यं मन्त्रम्। अस्मै-

एतस्मा अग्नये। शूषम्- सुखकरम्। शुचिं घृतं न- पूतनवनीतमिव। मतयः- अस्मन्मननानि।

ममतेव- त्वदभिमानयुक्तानीव। पवन्ते- त्वयि समर्पयन्ति ॥२॥

पीपाय स श्रवसा मर्त्येषु यो अग्नये ददाश विप्र उक्थैः।

चित्राभिस्तमूतिभिश्चित्रशोचिर्व्रजस्य साता गोमतो दधाति ॥ ६.०१०.०३

यः। विप्रः- मेधावी। उक्थैः- मन्त्रैः। अग्नये। ददाश- यच्छति। सः। मर्त्येषु- मनुष्येषु। श्रवसा-

श्रुत्या। पीपाय- वर्धते। चित्राभिः- विचित्राभिः। ऊतिभिः- रक्षाभिः। तम्। चित्रशोचिः-

असाधारणप्रकाशः। गोमतो व्रजस्य साता- चिद्रश्मिगणलाभे। दधाति- धारयति ॥३॥

आ यः पप्रौ जायमान उर्वी दूरेदृशा भासा कृष्णाध्वा।

अध बहु चित्तम ऊर्म्यायास्तिरः शोचिषा ददृशे पावकः ॥ ६.०१०.०४

यः । जायमानः- जात एव । दूरेदृशा भासा- दूरस्थया स्वदीप्त्या । कृष्णाध्वा- कृष्णवर्त्मा । उर्वी-
विस्तृते द्यावापृथिव्यौ । आ पप्रौ- आपूरयति । अध- अथ । पावकः- शोधकः । शोचिषा-
स्वभासा । उर्म्यायाः तमः- अन्धकारम् । बहु- प्रभूतम् । तिरः- तिरस्कुर्वन् । ददृशे- दृश्यते ॥४॥

नू नश्चित्रं पुरुवाजाभिरूती अग्रे रयिं मघवद्भ्यश्च धेहि ।

ये राधसा श्रवसा चात्यन्यान्सुवीर्येभिश्चाभि सन्ति जनान् ॥ ६.०१०.०५

अग्रे । पुरुवाजाभिः- प्रभूतान्नैः । ऊतिभिः- रक्षणैः । नः- अस्मभ्यम् । मघवद्भ्यः- हव्यवद्भ्यः ।
च । नु- क्षिप्रम् । रयिम्- दानयोग्यधनम् । धेहि- देहि । ये- यानि । राधसा- संसिद्धया । श्रवसा-
श्रुत्या । सुवीर्येभिः- शोभनवीर्यैः । अन्यान्- विरोधिनः । जनान् । अति- अतिक्रम्य । अभि सन्ति
तानि यच्छ ॥५॥

इमं यज्ञं चनौ धा अग्न उशन्यं त आसानो जुहुते हविष्मान् ।

भरद्वाजेषु दधिषे सुवृक्तिमवीर्वाजस्य गध्यस्य सातौ ॥ ६.०१०.०६

अग्रे । उशन्यम्- काम्यम् । चनः- अन्नम् । इमम्- एतम् । यज्ञं प्रति । धाः- धारय । ते- त्वदर्थम् ।
आसानः- आसीनः । हविष्मान् । जुहुते- हव्यादिकं समर्पयति । भरद्वाजेषु- त्वदर्थं हव्यधारकेषु ।
सुवृक्तिम्- शोभनमन्त्रम् । दधिषे- धारयसि । गध्यस्य- मिश्रणीयस्य । वाजस्य- अन्नस्य । सातौ-
लब्धौ । आवीः- रक्ष ॥६॥

वि द्वेषासीनुहि वर्धयेळां मदेम शतहिमाः सुवीराः ॥ ६.०१०.०७

द्वेषांसि- द्वेषभावनानि । वि इनुहि- विविधं गमय । इळाम्- वाचम् । वर्धय । सुवीराः-
शोभनवीर्यसम्पन्ना वयम् । शतहिमाः- शतायुषः । मदेम- तुष्येम ॥७॥